

evidence, která nemohla vyhovět naléhavým potřebám lustrací, tj. prohledávání a porovnávání odcizených děl s díly, která se objevovala na domácím i zahraničním trhu. Danielou Vokolkovou a jejími ranými spolupracovníky nastavený a propracovaný systém v podstatě dožívá do současné doby, kdy začíná kolabovat a čeká na modernizaci. Umělou inteligenci již Daniela zalarmovat a zapojit do spolupráce nemůže, to čeká na manažerská rozhodnutí, a především na financování na úrovni dnešního památkového ústavu, Ministerstva kultury, státu, Evropy a celosvětové ochrany kulturního dědictví.

Nejužšímu kruhu spolupracovníků se v 90. letech přezdívalo „Danina mordparta“ a z kriminálního žánru byly často převzaty i pracovní metody, ať již šlo o používání převleků a paruk, předstírání bohatých kupců či jiné klamání potenciálních zlodějů či obchodníků s kradeným zbožím. V těchto činnostech se Daniela cítila jako ryba ve vodě a nejevila nikdy známky únavy, vyčerpání či vyhoření. Svou energií naopak strhávala své spolupracovníky, kteří ovšem své limity pocítovali a nestačili jí. Dana obětovala práci pro záchranu movitých památek vše – osobní vztahy a rodinu, kariéru zkušené a talentované badatelky a nakonec i život. V proslovu nad její rakví ji prof. Mojmír Horyna přesně označil za novodobou mučednici památkové péče. Její obětavost a klíčová role v záchraně kulturního dědictví by neměla být opomíjena!

Za pomoci podkladů Kláry Vaňákové, Karla Dědka a Radovana Chmela napsaly

Prof. PhDr. Michaela OTTOVÁ, Ph.D.
KTF UK, Ústav dějin křesťanského umění
michaela.ottova@ktf.cuni.cz

Ing. Mgr. Šárka RADOSTOVÁ, Ph.D.
NPÚ, Generální ředitelství v Praze
radostova.sarka@npu.cz

Život vášnivě lásky k památkám aneb osud historičky umění na souvrati času

„Máme nejdokonalejší památkové zákony,“ pravil můj šéf v 50. letech, „ještě kdyby se dodržovaly.“ A teprve pak se s klidným svědomím účastnil likvidace raně barokního zařízení českobudějovické katedrály.

Jen vypočítat křížící se směry, jež dávaly podnět k ničení památek, by vydalo na habilitační práci. Připomeneme pouze nejdůležitější. Z hlediska církve byl přelomový koncilní požadavek obratu kněží tváří k věřícím, který nezřídka vedl k podstatným úpravám kostelních interiérů a často i rušení bočních oltářů. Světská moc to samozřejmě vítala jakožto oslabení „náboženského opia“. Posametová doba pak přinesla náhlé pochopení hmotné ceny uměleckého díla spolu s možností vyvézt je přes nově otevřené hranice.

Tehdejší ministr vnitra byl podle vlastních slov informován o tom, že většinou nešlo o tvorbu domácí, nýbrž o práci ze zahraničí povoláných kumštýřů, a nepokládal proto za nutné bránit ji před organizovanými zlodějskými tlupami. Důsledek byl žalostný. Kdo ho tak informoval, není známo, ale ani Švédové za třicetileté války nevyváželi od nás umělecká díla tak svědomitě, jak to umožnila Klausova „mocná ruka trhu“. V euforii z otevřených hranic se vývoz památek jevil jako lapálie.

Kradlo se podle *Uměleckých památek Čech* i podle stručnějších turistických průvodců. Renomované vídeňské Dorotheum vystavovalo kradená díla v Praze pod fantasticky důvěryhodnými titulky, aby se vyhnulo zákazu prodeje církevních předmětů. Obrovská manýristická plátna Křížové cesty, ukradená z kostela Nanebevzetí Panny Marie na úpatí kopce Zebín (obec Sedlčický-Jičín), šla přímo do Vídně legální cestou.

Zatím ministerští úředníci pečlivě dodržovali pracovní dobu a památkáři z čirého nerozumu konali divy udatenství, příkladmo dali ubourat diagonální nožičky želvy, do níž zaklel Santini zámeckou kapli v Chlumci nad Cidlinou, nechali odstranit obrovskou řezanou korunu Madony na hlavním oltáři klášterního chrámu v Kladru-bech, v rámci restaurace byl z několika polychromií odřen raně gotický Ukřižovaný od jihlavských jezuitů...

Takřka paralelně můžeme sledovat úsilí zažehnat traumata ztrát, jež Daniela Vokolková pocítovala jako škodu vlastní, jako ztrátu svého majetku.

Pravidelně pronikala do poslanecké sněmovny při projednávání změn památkového zákona, přepadala jednotlivce i celé skupiny volených zástupců lidu a zalýkala se zlostí nad jejich nechápáním podstaty věci. A stejně pravidelně byla odtud zdvořile vymítána.

Přitom stačila odhalit skryté tituly fundátorů na čelech lavic jezuitského kostela sv. Klimenta v Praze a vést předem prohraný boj o vlastnictví chrámu sv. Michaela archanděla na Starém Městě v Praze, kdysi centra počátku českého křesťanství. Ostatně dodnes se celý jeho areál nedočkal titulu národní kulturní památky. Tak aspoň věnovala zdejší Mariánské škole svůj objev gotické řezané Madony.¹

Indolence církve a téměř absolutní neschopnost státní správy při záchraně památek v posametovém čase byla podnětem její práce na pražském arcibiskupství a posléze i popudem k těsné spolupráci s policií, jež slibovala závažná odhalení mechanismu ztrát, zakletá po Danielině tragické nehodě v nerozluštitelném počítací.

Zůstala vzpomínka na půvabné mauzoleum želivských památek, zachráněných z opakovaných požárů kláštera, a bezvýhradné uznání posledního želivského opata, už těžce nesoucího důsledky komunistického žalářování, uznání, které mi dosud zní v uších: „Paní Vokolková je dáma!“

Prof. PhDr. Ivo KOŘÁN, DrSc.

■ Poznámky

1 Daniela Vokolková věnovala společnosti Collegium Marianum, Týnská vyšší odborná škola, s. r. o., sochu, kterou osobně vykoupila z bazaru s ojetými auty a zachránila ji tak před zničením.